

Ο Ναυπάκτου Ιερόθεος για τη Χριστιανική Ρωμανία, τον Αγ, Γρηγόριο Παλαμά και τη Συνθήκη της Λωζάνης

[Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου](#)



Ο Μητροπολίτης Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου κ. Ιερόθεος ήταν ένας από τους βασικούς ομιλητές στο Συνέδριο «Α΄ Καραβαγγέλεια 2023», που διοργάνωσε η Μητρόπολη Καστορίας στις 11 Φεβρουαρίου 2023, με αφορμή τη συμπλήρωση 100 ετών από τη Μικρασιατική Καταστροφή.

Κεντρικό θέμα της εισήγησης ήταν οι Ορθόδοξοι Ρωμηοί, όπως αποκαλούσε και ο **Γρηγόριος Παλαμάς** τον 14ο αιώνα μ.Χ. τους Ορθόδοξους Ανατολικούς Χριστιανούς, οι οποίοι υπέστησαν μεγάλη δοκιμασία με την Μικρασιατική Καταστροφή.



Ἡ Χριστιανική Ρωμανία, ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς καί ἡ Συνθήκη τῆς Λωζάνης

Μητροπολίτου Ναυπάκτου καί Ἀγίου Βλασίου Ἱεροθέου

Τό παρόν Συνέδριο ἔχει ὡς κεντρικό σκοπό νά μελετήσῃ τήν Συνθήκη τῆς Λωζάνης καί τίς ἐκκλησιαστικές συνέπειες γιά τούς Ἑλληνες-Ρωμηούς, πού εἶναι ἓνα πολύ ση-μαντικό θέμα καί ἐπικαι-ρο, καί ἐντάσσεται μέσα στίς ἐκδηλώσεις «Α΄ Καραβαγγέλεια 2023».

Ὅμως, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καστορίας κ. Καλλίνι-κος καί ἀγαπητός ἐν Χριστῷ ἀδελφός, μέ παρεκά-λεσε νά συμμε-τάσχω μέ εἰδική εἰσήγηση σχετικά μέ τόν ἅγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ, ἐπειδή γνωρίζει τήν ἀγάπη μου σέ αὐτόν, τήν θεολογία του καί τήν πολιτεία του, ἀλλά καί ἐπειδή ἐδῶ στήν Καστοριά τιμήθηκε πρώτη φορά ὡς ἅγιος, πρίν τήν ἐπίσημη ἀγιοκατά-ταξή του ἀπό τό Οἰκουμενικό Πα-τριαρ-χεῖο, λόγω ἑνός θαύματος, ἀλλά καί τήν ἐπικαιρότητά του.

Μέσα στά πλαίσια αὐτά σκέφθηκα νά ἀναφερθῶ στήν σχέση τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ μέ τήν Χρι-στιανική Ρωμανία, τούς Ὁρθοδόξους Ρωμηούς, σέ ἀντι-δια-στολή μέ τήν λατινική Δύση, τήν Ὁθωμανική Ἀνα-το-λή καί τήν σλαβική προπαγάνδα.



Αναγκαστικά, λόγω της έλλειψης χρόνου, ή εισή-γησή μου θά είναι σύντομη καί κατά τό δυνατόν περιεκτική, αλλά θά έχη μιά έμμεση σχέση μέ τίς συνέ-πειες της Συνθήκης της Λωζάνης, τοῦ 1923, καί τήν σύγχρονη πραγματικότητα, καί στήν προοπτική τῶν ἀγώνων τοῦ Μητροπολίτου Καστορίας Γερμανοῦ Καραβαγγέλη.

Έτσι, διαμόρφωσα τό θέμα ὡς «ή Χριστιανική Ρωμανία, ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς καί ή Συνθήκη της Λωζάνης».

1. Ἡ Χριστιανική Ρωμανία

Ἡ Ρωμαϊκή Αὐτοκρατορία μέ ἔδρα τήν Ρώμη της Ἰτα-λίας εἶχε ἐξελληνισθῇ πολύ ἐνωρίς, ἄν καί ὑπάρχουν σοβα-ρές πληροφορίες ὅτι ή Ρώμη, εἶχε ἰδρυθῇ ἀπό τοὺς Ἑλληνες, ἄλλωστε ή λέξη ρώμη σημαίνει εὐρωστία, ὁ δέ Ἡρακλείδης ὁ Ποντικός, μαθητής τοῦ Πλάτωνος, τόν 4^ο αἰῶνα π.Χ. ἀποκαλεῖ τήν Ρώμη «πόλιν Ἑλληνίδα Ρώμην». Οἱ Ρωμαῖοι μιλοῦσαν ἑλληνικά καί λατινικά, μάλιστα δέ τό 92 π.Χ. οἱ Ρωμαῖοι ἐκλείσαν τίς λατινικές σχολές της ρη-τορικῆς καί ὑποχρέωναν ὅλους τοὺς φοιτητές νά φοιτή-σουν σέ ἑλληνικές scho-λές. Ἐπίσης, ὅλοι οἱ Ρωμαῖοι πρού-χοντες καί ἀριστοκράτες γνώριζαν τήν ἑλληνική γλῶσσα καί γι' αὐτό καταργήθηκε ή θέση τοῦ μετα-φρα-στοῦ στήν Ρωμαϊκή Σύγκλητο καί οἱ ἐπισκέπτες ὁμιλητές ἀπό τήν Ἀνα-τολή, ὁμιλοῦσαν στήν Ρωμαϊκή Σύγκλητο στήν ἑλλη-νική γλῶσσα.



Τόν 4^ο αἰώνα μ.Χ. ὁ Μέγας Ἀθανάσιος χρησιμοποιεῖ τήν λέξη «Ρωμανία», γράφει γιά τήν Παλαιά Ρώμη ὅτι «ἡ μη-τρό-πολις ἡ Ρώμη τῆς Ρωμανίας ἐστίν». Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος μετέ--φερε ὅχι μόνον τήν πρω-τεύουσα τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κρά-τους, ἀλλά καί ὅλη τήν πόλη, στήν μικρά πολίχνη Βυζάντιο, πού ἦταν ἀποικία τῶν Μεγαρέων, πού εἶχε λάβει τό ὄνομα ἀπό τόν Βύζαντα τόν Μεγαρέα, ὁπότε ἀντικα-ταστάθηκε ἡ μικρή πολίχνη Βυζάντιο ἀπό τήν Νέα Ρώμη, πού ἀργότερα ἔλα-βε τό ὄνομα τοῦ ἱδρυτοῦ της, ὡς Κων-σταν-τινούπολη.

Ἐκτοτε γίνεται λόγος γιά Χριστιανική Ρωμαϊκή Αὐτο-κρατορία σέ Δύση καί Ἀνατολή μέ ἔδρα τήν Νέα Ρώμη, ἡ ἀκόμη Χριστιανική Ρωμανία, στήν ὁποία οἱ κάτοικοι μιλοῦσαν δύο γλῶσσες, ἐλληνική καί λατινική, εἶχε ἐνι-αία χριστιανική καί πολιτι-στική παράδοση καί ἀντιμαχόταν μέ τά Φραγκικά φῦλα τῆς Βορειοδυτικῆς Εὐρώπης, καί τούς Ὀθωμανούς τῆς Ἀνατολῆς, ἀλλά ἐκχριστιάνισε καί τούς Σλάβους τοῦ Βορ-ρᾶ.

Ὁ π. Ἰωάννης Ρωμανίδης πού μελέτησε στό βάθος τό θέμα τῆς Ρωμηοσύνης-Ρωμανίας, ἐρευνώντας τίς αὐθεν-τικές πηγές, ἀναφέ-ρε-ται διεξοδικά σέ αὐτήν τήν κατά-σταση. Γράφει γι' αὐτό:

«Οἱ Ἄραβες καί οἱ Τοῦρκοι μᾶς ὀνομάζουν μέχρι σή-μερον Ρωμαίους εἰς τά Πατριαρχεῖα Κωνσταν-τι-νου-πό-λεως Νέας Ρώμης, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καί Ἱερο-σο-λύμων. Οἱ Πατριάρχαι μας εἰς τά μέρη αὐτά λέγον-ται Πατριάρχαι τῶν Ρωμαίων. Καί πρίν οἱ Φράγκοι ἀρπά-ξουν διά τῆς βίας τό Πατριαρχεῖον τῆς

Πρεσβυτέρας Ρώ-μης, ὁ Ρωμαῖος τότε Πάπας ἦτο καί αὐτός ἓνας ἀπὸ τοὺς Πα-τριάρχας τῶν Ρωμαίων. Ὅταν τὸ 1009 οἱ Φράγκοι ὀρι-στικῶς πλέον ἔδιωξαν τοὺς Ρωμαίους ἀπὸ τὸ Πατριαρ-χεῖον τῆς Πρεσβυτέρας Ρώμης, ὁ Πάπας ἀπὸ τότε δι' ἡμᾶς τοὺς Ρωμαίους εἶναι καί λέγεται ὄχι Ρωμαῖος, ἀλλὰ Λατῖ-νος καί Φράγκος καί ἡ ἐκκλησία του ὄχι τῶν Ρωμαίων, ἀλλὰ τῶν Λατίνων καί Φράγκων.

»Πρὸ τῆς Νορμανδικῆς κατακτήσεως τῆς Ἀγγλίας, τὸ 1066, οἱ ἐκεῖ Κέλται καί Σάξωνες μᾶς ὀνομάζουν Ρω-μαί-ους. Μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως οἱ Σκανδιναυοὶ καί αἱ ἐλεύθεραι ἰταλικάι πόλεις μᾶς ὀνομάζουν καί αὐτοὶ Ρωμαίους. Οἱ Συρόφωνοι τοῦ μεσαίω-νος καί οἱ Αἰθίοπες μᾶς ὀνομά-ζουν πάντοτε Ρωμαίους. Καί οἱ Ρῶσοι πρὸ τῆς ἀλώσεως μᾶς ὀνομάζουν Ρωμαίους.

»Οἱ πρῶτοι καί οἱ μόνοι οἱ ὁποῖοι κατὰ τὸν 9ον αἰ-ῶ-να ἔπαυ-σαν νὰ μᾶς ὀνομάζουν Ρωμαίους καί ἀπὸ τότε μᾶς ὀνομάζουν μέ μόνον τὸ Γραικός, πού θέλει ὁ Ἀδα-μάντιος Κοραῆς, εἶναι οἱ Φράγκοι. Βαθμηδὸν μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Πόλεως ὑπὸ τῶν Φράγ-κων καί κυρίως μετὰ τὴν ἄλωσιν ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐπεκράτησεν ἡ φραγ-κική αὐτὴ παράδοσις εἰς τοὺς Νορμανδούς, τοὺς Κέλτας, τοὺς Σάξωνας, τοὺς Σκανδιναυοὺς, τὰς ἰταλικὰς πόλεις καί ἀκόμη εἰς τοὺς Ρώσους.



»Ὁ κύριος λόγος διὰ τὸν ὁποῖον οἱ Φράγκοι μᾶς ὠνόμασαν μόνον Γραικοὺς εἶναι ὅτι εἶχαν κατακτήσει τὰ τεράστια πλήθη τῶν Ρωμαίων τῆς γαλλικῆς καί τῆς βο-ρείου καί μέσης ἰταλικῆς Ρω-μανίας ἀπὸ τὸν 6ον μέχρι τὸν 8ον αἰῶνα. Οἱ Ρωμαῖοι τῶν ἐπαρχιῶν τούτων μετε-βλή-θησαν εἰς δουλοπαροίκους καί οἱ Φράγκοι

κατα-κτη-ταί ἀπε-τέλεσαν τήν τάξιν τῶν κατά φύσιν καί ἐκ γενε-τῆς εὐ-γενῶν καί οὕτως ἐγεννήθη ὁ Εὐρωπαϊκός φεουδα-λι-σμός. Διά νά ξεχάσουν οἱ δουλοπάροικοι πλέον Ρωμαῖ-οι ὅτι ὑπάρχει ἐλευθέρα ἀνατολική Ρωμανία, τήν ὠνόμα-σαν “Γραικίαν”• τούς ἀνατολικούς Ρωμαίους ὠνό-μα-σαν μόνον “Γραικούς”• τόν ἐν Νέα Ρώμη βασιλέα τῶν Ρω-μαίων “βασιλέα τῶν Γραικῶν”, καί τά ἀνατολικά Πα-τριαρ-χεῖα τῶν Ρωμαίων “Πατριαρχεῖα τῶν Γραικῶν”.

»Παραλλήλως οἱ Φράγκοι ὠνόμασαν τόν πρῶτον ρῆ-γα τῶν Φράγκων “βα-σιλέα τῶν Ῥωμαίων”, ἐδίωξαν τούς Ρωμαίους ἀπό τό Πατριαρχεῖον τῆς Πρεσβυ-τέρας Ρώμης, ἀλλά ὠνόμασαν τόν Φράγκον πλέον Πάπαν “Πάπαν τῶν Ρωμαίων”, ἐκράτησαν τό ὄνο-μα Ρωμανία διά τό παπικόν κράτος, καί ὠλοκλήρωσαν τήν κατά-ληψιν τῆς λατινο-φώ-νου καί ἐλληνοφώνου ρωμαϊκῆς μας Ἱεραρχίας τῆς κάτω ἰταλικῆς καί σικελικῆς Ρωμανίας, ὅταν ἐχάσαμεν ὀριστι-κῶς πλέον τά μέρη αὐτά τό 1071 εἰς τούς φραγ-κευμένους Νορ-μανδούς, οἱ ὁποῖοι μόλις πρό 5 ἐτῶν, τό 1066, εἶχαν κατακτήσει τήν Ἀγγλίαν».

Φυσικά, ἡ μεγαλύτερη πλαστογραφία στήν ἱστορία ἐγίνε ἀπό τόν Καρλο-μάγνο στήν Σύνοδο τῆς Φραγ-κ-φούρτης τό 794 μ.Χ., ὅταν γιά πρώτη φορά τούς ἀνατο-λικούς Ρωμαίους τούς ἀπεκάλεσε Γραικούς ὡς εἰδωλο-λάτρες καί οἰκειο-ποιήθηκε γιά τό Βασίλειό του τόν τίτλο «Ἁγία Ρωμαϊκή Αὐτοκρατορία τοῦ Γερμα-νικοῦ Ἔθνους καί ἐγράφησαν ἔργα μέ τίτλο «contra errores Graecorum».

2. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς καί οἱ ἐχθροί τῆς Ρωμηοσύνης

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς γεννήθηκε καί ἔζησε στήν Κων-σταντινούπολη, τήν Νέα Ρώμη, τόν 14^ο αἰῶνα, γνώρισε τήν Ὁρθό-δοξη Ρωμανία -ἔτσι λεγόταν τότε ἡ Αὐτοκρατορία- καί ἦλθε σέ ἀντίθεση μέ τούς ἐχθρούς τῆς Ὁρθό-δοξης Ρωμανίας, δηλαδή τήν δυτική σχολαστική θεολογία, τήν σλαυική προπαγάνδα καί τούς Σελτζούκους Τούρκους.

Κατ’ ἀρχάς νά σημειωθῇ ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀνδρό-νι-κος Β΄ Παλαιολόγος, ὁ λεγόμενος πρεσβύτερος, ἐπέλεξε τόν πατέρα του Κωνσταντῖνο ὡς διδάσκαλο τοῦ ἐγγονοῦ καί διαδόχου τοῦ Ἀνδρο-νίκου γιά θέματα ἀρετῆς καί ψυ-χικῆς καλλιερ-γείας, καί τόν κατέ-στησε μέλος τῆς Συγκλή-του, ὡς σύμβουλο τοῦ Κράτους καί προ-στάτη τῶν ἀδι-κουμένων.

Μετά τόν θάνατο τοῦ Κωνσταντίνου, τοῦ πατέρα τοῦ ἁγίου Γρηγορίου, ὁ Αὐτοκράτωρ ἀνέλαβε ὑπό τήν προστα-σία του τόν ἅγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ, ἐνδιαφέρθηκε γιά τίς σπουδές του στήν γραμματική καί ρητορική, ἔμαθε τήν Ἀριστοτελική φιλοσοφία καί θαυμαζόταν ἀπό ὅλους «καί βασιλεῖ καί τοῖς κοινοῖς

τῶν Ρωμαίων δεξιῶς μεσιτεύοντα πράγμασι, λογοθέτην φημί τόν μέγαν» (τόν λόγιο Θεό-δωρο Μετοχίτη), κατά τήν ἔκφραση τοῦ βιογράφου του Φιλοθέου Κοκκίνου, Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως.

Ἡ ἐποχή κατά τήν ὁποία ἔζησε ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ἦταν πολύ δύσκολη γιατί οἱ ἐχθροί τῆς Ρωμανίας «κυκλόθεν» ἐπιβουλεύονταν καί ἐπο-φθαλμιοῦσαν τήν Χώρα τῶν Ρωμαίων, ὅπως λεγόταν τότε ἡ Ἀνατολική Χριστιανική Αὐτοκρατορία, μέ ἔδρα τήν Κωνσταντινού-πο-λη.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ὅπως διαβάζουμε στήν βιο-γραφία τήν ὁποία συνέταξε ὁ ἅγιος Φιλόθεος ὁ Κόκκινος, συμμα-θητής καί φίλος του, καί ὅπως γνωρίζουμε διαβάζοντας τά ἱστορικά δεδομένα τῆς ἐπο-χῆς ἐκείνης, εἶχε νά ἀντιμετωπίσῃ πολλούς ἐχ-θρούς τῆς Ὁρθό-δοξης Ρωμανίας. Τούς Ὁρθοδόξους Χριστιανούς τούς ὀνομάζει πάντοτε Ρωμηούς. Θά περιορίσω τόν λόγο σέ τρεῖς ἐχθρούς τῶν Ρωμηῶν.

Πρῶτον, τόν λατινικό δυτικό θεολογικό στοχασμό. Πρίν δύο αἰῶνες εἶχε προηγηθῇ ἡ κατάληψη τῆς Νέας Ρώμης καί πολλῶν ἐδαφῶν τῆς Ὁρθοδόξου Ρωμανίας ἀπό τούς Φράγκους τό 1204, καί σέ πολλές περιοχές εἶχε ἐπι-κρατήσῃ ἡ Φραγκοκρατία, ἀπό ἀπό-ψεως πολιτικῆς, ἐθνι-κῆς καί θεολογικῆς.

Μέσα σέ αὐτήν τήν προοπτική ἄρχισε νά διεισδύῃ ὁ δυτικός θεολογικός σχολαστικισμός. Γράφει ὁ ἅγιος Φιλό-θεος: «Ὁ δ' ἐκ Καλαβρίας Βαρλαάμ, ἄρτι τότε πρώτως τῇ Ρωμαίων ἐπί κακῷ τῆς ἰδίας κεφαλῆς καί δὴ καί τῶν αὐτῷ πειθομένων».

Σαφῶς φαίνεται ὅτι ἡ Θεσσαλονίκη καί ἡ Κωνσταντινούπολη μέ τίς εὐρύ-τερες περιοχές τους ἀποκαλοῦνται τήν ἐποχή τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ Χώρα τῶν Ρωμαίων. Ὁ Βαρ-λαάμ ἦταν Αὐγουστινιανός μοναχός, ἐκφράζοντας τόν δυτικό σχολαστικισμό, τήν φραγκολατινική θεολογία, καί μάλιστα ἕνα ρεῦμα του πού εἶχε ἐπηρεασθῇ ἀπό τόν πλατωνισμό καί νεοπλα-τωνισμό. Οἱ ἀγῶνες τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ ἀνέδειξαν τήν ἀξία τῶν Ρωμαίων Πατέρων τῆς Ἐκκλη-σίας καί τήν ἡσυχά-στική θεολογία σέ ἀντίθεση με τήν φραγκο-λα-τινική θεο-λογία, ὅπως ἀνα-πτύχθηκε ἀπό τόν Φράγκο Καρλο-μά-γνο.

Δεύτερον, ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ἀντιμετώ-πισε τόν σλαβικό ἐπε-κτατισμό. Ἄν καί οἱ Σλάβοι εἶχαν ἐκχριστιανισθῇ καί ἐκπολιτισθῇ ἀπό τήν Ὁρθόδοξη Ρω-μηο-σύνη, ἐν τούτοις ἐπιβου-λεύονταν τήν Ὁρθόδοξη Ρω-μαϊκή Αὐτοκρατορία. Γράφει ὁ ἅγιος Φιλόθεος Κόκκινος ὅτι ὁ Στέφανος Δουσάν «ὁ τῶν Τριβαλλῶν ἄρχων» ἀνέ-βηκε στόν Ἄθωνα, «δεσποτικῶς», δηλαδή ὡς κυρίαρχος, ὅπου διέμενε τότε ὁ ἅγιος Γρηγόριος καί συζήτησε μαζί του μέ σκοπό νά τόν προσελκύσῃ μέ τό

μέρος του, μέ παράκληση νά μεταβῇ στήν Κωνσταντινούπολη ὡς πρε-σβευτής του πρὸς τόν Βασιλέα τῶν Ρωμαίων. Τήν περίοδο ἐκείνη ὑπῆρ-χε διαμάχη μεταξύ τοῦ Βασιλέως Ἰωάννου Παλαιο-λόγου καί τοῦ Ἀντιβασιλέως Ἰωάννου Καντακου-ζηνοῦ. Ὁ ἅγιος Φιλόθεος γράφει: «Ἡ γάρ κακίστ' ἀπολουμένη στάσις καθ' ἑαυτῶν τῶν Ρωμαίων ἐκείνη, κακεῖνον βασιλέα κεχειρο-τόνηκεν οὐ σμικροῦ τῆς τῶν Ρωμαίων ἀρχῆς μέρους».

Στήν ἴδια αὐτή παράγραφο ὁ ἅγιος Φιλόθεος Κόκ-κινος χρησιμοποιεῖ καί ἄλλες δύο φορές τήν λέξη Ρωμαῖοι, «τῆς τῶν Ρωμαίων γῆς τήν ἀρχήν κεκτημένος» καί «ζώ-πυρον οἶονεῖ τῆς βασιλείας ὄντα Ρωμαίων».

Φυσικά, ὁ ἅγιος Γρηγόριος δέν ἀνταποκρίθηκε στά σχέδια τοῦ Στεφάνου Δουσάν. Πάντως, φαίνεται καί ἐδῶ ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας τόν 14^ο αἰῶνα λέγονται Ρω-μαῖοι.

Τρίτον, ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ἀντιμετώπισε καί τόν κίνδυνο ὁ ὁποῖος προερχόταν ἀπό ἀνατολάς κατά τήν διάρκεια τῆς ἐνιαυσίου αἰχμαλωσίας του στούς Ὁθω-μανούς. Ὁ ἅγιος Φιλόθεος ὁ Κόκκινος, βιογραφώντας τόν ἅγιο Γρηγόριο, ἀναφέρεται στήν δια-μά-χη πού ὑπῆρχε μεταξύ τῶν Ρω-μαίων, πράγμα πού εἶχε συνέπεια στήν μή ἀπελευθέρωσή του τότε ἀπό τούς Ὁθωμανούς, ἡ ὁποία πραγμα-τοποιήθηκε «παρά πάσας ἐλπίδας» ἀπό κάποιους «Τριβαλλοῦς ἢ Δαλμάτους». Γρά-φει: «Τήν δέ κοινῶν πραγμάτων ὥσπερ ἐν κύβων στρο-φαῖς αὐθις ἅμα τῇ βασιλείᾳ καί τῇ κοινῇ Ἐκκλησίᾳ...».

Ἀλλά καί ὁ ἴδιος ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς σέ ἐπι-στολή του πού ἔστειλε στήν Ἐκκλησία του, τῆς Θεσ-σα-λονίκης, κατά τήν διάρκεια τῆς αἰχμαλωσίας του στούς Ὁθωμανούς, οἱ ὁποῖοι τότε εἶχαν καταλάβει ὅλη τήν Μικρά Ἀσία, ἀναφέρεται στούς Ὁρθο-δόξους Ρωμαίους πού συνάντησε ἐκεῖ, ἀλλά καί στούς Τούρκους, τούς ὁποί-ους ἀποκαλεῖ καί «βαρβάρους».

Σέ ἓνα σημεῖο τῆς ἐπιστολῆς γράφει: «Τῆς δέ ἡμέρας διαυ-γασάσης, ἐπεὶ οὐδέν ὁ βορρᾶς ἑαυτοῦ πρότερος ἦν, καί τούς Τούρκους ἐωρῶμεν ἅπαντες κατά συστήματα καί ξηράν καί θά-λατταν διερχομένους, τῷ τε πλήθει καί τάχει τῶν ἐρετόντων οἷον συνδοῦντας τῆς ἀντιπέραν ἡπείρους καί πρὸς λεηλασίαν ἐπειγο-μένους ἐκ τῆς πρὸς ἀνίσχοντα κειμένης ἡλίου τῶν ἀντικρὺ κατωκισμένων Ρω-μαίων». Ἔχου-με, δηλαδή, κατά τόν ἅγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ, ἀντιπαρά-θεση με-ταξύ βαρβάρων Τούρκων καί Ὁρθο-δόξων Ρωμαίων.

Σέ ἄλλο σημεῖο τῆς ἐπιστολῆς του γράφει: «Ἀλλά καί πολὺς ὑπὲρ ἐμοῦ δῆθεν τῶν ἐκεῖ Ρωμαίων ὁ κρότος ἦρθη πρὸς τούς βαρβάρους». Καί ἄλλοῦ γράφει: «Μεγαλαυχοῦσι γάρ τό δυσσεβές καί θεομισές καί παμμίαιρον τοῦτο γένος, ὡς ὑπό

τῆς σφῶν θεοφιλείας ἐπικρατοῦντες Ρωμαίων...».

Καί σέ ἄλλα κείμενά του ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλα-μᾶς κάνει λόγο γιά τόν Βασιλέα καί τήν Σύνοδο ὡς Ρωμαίους: «ὕπεύθυνος βασιλεύς ἐκεῖνος... ἡ περί αὐτόν σύγκλητος, οἱ καθολικοί τῶν Ρωμαίων κριταί...»• «καί βασιλεύς αὐτός προεκάθητο καί ἡ σύγκλητος πᾶσα καί οἱ καθολικοί παρῆσαν τῶν Ρωμαίων κριταί...». Ἐπίσης, ὁ ἅγιος Γρηγόριος παραθέτει μία φράση τοῦ συγχρόνου του Γρηγορά πού χρησιμοποιοῦσε τήν λέξη Ρωμαῖοι: «πρός ἐμφύλιον στάσιν τά Ρωμαίων ἡγέρθη πράγματα».

3. Ἡ ὑποδούλωση τῶν Ρωμηῶν στούς Ὁθωμανούς

Τήν 29^η Μαΐου τοῦ 1453 κυριεύθηκε ἀπό τούς Τούρ-κους ἡ Πρωτεύουσα τῆς Χριστιανικῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτο-κρατορίας, ἡ Νέα Ρώμη-Κωνσταντινούπολη, καί οἱ Ὀρθό-δοξοι Ρωμαῖοι κάτοικοί της ὑποδουλώθηκαν στούς Τούρ-κους. Γράφει ὁ Ἀνα-στάσιος Φιλιππίδης:

«Ὅταν οἱ Σελτζοῦκοι ἐγκαταστάθηκαν στή Μικρά Ἀσία μετά τή μάχη τοῦ Μαντζικέρτ (1071), ὀνόμασαν τό κράτος τους “Σουλτανάτο τοῦ Ρούμ”, μιά καί οἱ μουσουλμάνοι γνώριζαν ὡς τότε αὐτή τήν περιοχή ὡς Bilad al Rum (Κράτος τῶν Ρούμ/Ρωμαίων). Ὁ περίφημος Πέρσης ποιητής τοῦ 13^{ου} αἰῶνα Τζαλάλ αλ Ντίν ἔμεινε γνωστός ὡς “Ρούμι” ἐπειδὴ εἶχε μεγαλώσει στό σουλτανάτο τοῦ Ρούμ.

»Ὅταν οἱ Ὁθωμανοί ἄρχισαν νά κατακτοῦν τά εὐρωπαϊκά ἐδάφη τῆς Ρω-μανίας/Βυζαντίου, ὑπήγαγαν τίς περιοχές στό λε-γόμενο “ἐγιαλέτι τῆς Ρούμελης”. Τελικά ὅλα τά εὐρωπαϊκά ἐδάφη τῆς Ὁθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας κατέληξαν νά ὀνομάζονται “Ρού-μελη” καί ὁ διοικητής τῆς Ρούμελης ἦταν ὁ δεύτερος ὑψηλότερος ἀξιωματοῦχος μετά τόν Μεγάλο Βεζύρη.

»Μετά τήν ἄλωση τῆς Πόλης τό 1453, ὁ Μωάμεθ υἱοθέτησε στόν τίτλο του καί τήν ἔκφραση “Kayser-i-Rum” (Καῖσαρ τῶν Ρω-μαίων/Βασιλεύς Ρωμαίων).

»Τό 1670 ὁ γνωστός περιηγητής Ἑβλιγιά Τσελεμπί ἀνα-φέ-ρεται στά Βαλκάνια ὡς “χώρα τοῦ Ρούμ” (diyar-i Rum) καί στό Αἰγαῖο Πέλαγος ὡς “θάλασσα τοῦ Ρούμ” (bahr-i Rum). Γιά τούς ἀρχαίους Ἕλληνες χρησιμοποιεῖ τόν ὄρο “Γιουνάν”, ὅπως π.χ. ὅταν γράφη γιά τόν Μέγα Ἀλέξανδρο: “Iskender-i Yunan”.

»Ἀντίστοιχα, στή διάρκεια τῆς ἐλληνικῆς ἐπανάστασης τοῦ 1821-1826, τά ἐπίσημα ἔγγραφα πού ἐκδόθηκαν ἀπό τόν Μεγάλο Βεζύρη χρησιμοποιοῦν ἀπο-κλειστικά τήν ὀνομασία “Ρούμ” γιά τούς ἐπαναστάτες. Ἡ ὀνομασία “Γιουνάν” ἐμφανίζεται μόνο

δύο φορές, παραπέμποντας στην αρχαία Ἑλλάδα».

Ἀντίθετα ἀπό τούς Ὀθωμανούς, στήν Εὐρώπη μετά ἀπό ἑκατό (100) περίπου χρόνια ἀπό τήν ἄλωση τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐγίνε καί μιά ἄλλη ἐθνική πλαστογραφία στό ὄνομα τῶν Ρωμαίων. Ὅπως ὁ Καρλομάγνος τό 794 στήν Σύνοδο τῆς Φραγκφούρτης τούς Ἀνατολικούς Χριστιανούς ἀποκάλεσε Γραικοί, δηλαδή εἰδωλολάτρες καί οἰκειοποιήθηκε τόν ὄρο Ρωμαῖος γιά τόν ἑαυτό του, ἔτσι καί ἓνας Γερμανός ἱστορικός, οὐμανιστής καί φιλόλογος, ὁ Ἱερώνυμος Βόλφ, τό 1557, ἐξέδωσε ἕνα μεγάλο ἱστορικό ἔργο σέ 34 τόμους μέ τίτλο *Corpus Historiae Byzantinae*, καί ἀποκάλεσε τήν Ὀρθόδοξη Ρωμαϊκή Αὐτοκρατορία Βυζαντινή Αὐτοκρατορία, καί ἐγίνε ὁ ἰδρυτής τῆς Βυζαντινολογίας, ἀντικατέστησε, δηλαδή, τό ὄνομα Ρωμαϊκή Αὐτοκρατορία μέ τό ὄνομα Βυζαντινή Αὐτοκρατορία.

Φαίνεται ἡ μεγάλη σκοπιμότητα τῆς ἐνέργειας αὐτῆς, ἀφοῦ ἐπανερχεται, ὡς πρός τήν ὀνομασία τῆς Κωνσταντινουπόλεως στήν ἀρχική μικρή πολίχνη Βυζάντιο, πού εἶχε ἐν τῷ μεταξύ ἀντικατασταθῇ, καί ἔτσι πλέον χαρακτηρίστηκε ἡ Χριστιανική Ρωμαϊκή Αὐτοκρατορία ὡς Βυζαντινή Αὐτοκρατορία. Πρόκειται γιά σκοπιμότητα μέσα στήν προοπτική τό δυτικό μέρος τῆς πάλαι ποτέ Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας νά οἰκειοποιηθῇ τό ὄνομα ὅλης τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας, καί γιά νά ἐπαναφέρῃ τούς Ἑλληνες στήν ἀρχαία Ἑλληνική περίοδο, διαγράφοντας ὅλη τήν ἔνδοξη ἱστορία τῆς Ὀρθόδοξης Ρωμιοσύνης.

Μέ τήν συγκρότηση τοῦ πρώτου Ἑλληνικοῦ Κράτους ἐπιδιώχθηκαν τρεῖς προοπτικές οἱ ὁποῖες θά τό χαρακτηρίζουν στήν συνέχεια, ὅπως γράφει ἡ Ἑλλησκοπετέα στήν διατριβή της, δηλαδή, πρώτη ὁ προσανατολισμός τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ κράτους καί ἡ σύνδεσή του μέ τήν ἀρχαία Ἑλλάδα· δεύτερη, ἡ ἀποσύνδεση τῆς Ἐκκλησίας τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ Κράτους ἀπό τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο· καί τρίτη, ἡ σύνδεση τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Εὐρώπη. Στά πρῶτα Συντάγματα μετά τήν ἐπανάσταση τοῦ 1821 προσπάθησαν νά προσδιορίσουν τό τί σημαίνει τό νέο ὄνομα Ἑλληνες. Ἐπίσης, μέ τίς συνθήκες πού ὑπογράφηκαν, ἰδίως μέ τό Πρωτόκολλο τοῦ Λονδίνου τό 1836, καθορίσθηκε τό δικαίωμα τῆς μετανάστευσης ἀπό τήν Ὀθωμανική Αὐτοκρατορία στήν Ἑλλάδα. Τότε γιά πρώτη φορά εἰσήχθη ἡ διάκριση «ἀνάμεσα σέ “Hellenes” (οἱ κάτοικοι τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος) καί σέ “Grecs” (ὅλοι ὅσοι ὡς τότε ἀποκαλοῦνταν Γραικοί/Ἑλληνες καί παρέμεναν στήν Ὀθωμανική Ἐπικράτεια)».

Ἐνῶ προσδιορίζεται ὅτι στό νέο Ἑλληνικό Κράτος εἶναι Ἑλληνες καί Γραικοί, ἐν τούτοις στόν λαό δέν χάνεται ἡ ὀνομασία Ρωμιοί, ἀλλά ἐξακολουθεῖ νά γίνεται λόγος γιά Ρωμιοσύνη στίς παραδόσεις τοῦ λαοῦ, στά ποιήματα, στά τραγούδια καί σέ ὅλη τήν πολιτιστική ζωή τοῦ τόπου.

Είναι χαρακτηριστικό ότι ο Αργύρης Έφταλιώτης τό έτος 1901 κυκλοφόρησε τό έργο του «Ιστορία τής Ρωμιοσύνης», άφοϋ τά όνόματα Ρωμηός καί Ρωμηοσύνη συγκινοϋσαν περισσότερο τούς Ρωμηούς. Τότε ο Γεώργιος Σωτηριάδης έκανε κριτική στό βιβλίο αυτό μέ τήν αίτιολογία ότι ή χρήση τών όνομάτων Ρωμιός καί Ρωμιοσύνη αντί τών Έλλήν καί Έλληνισμός δείχνουν έλλειψη φιλοπατρίας, άφοϋ ή λέξη Ρωμιός πρέπει νά άποφεύγεται, διότι δήθεν έχει περιφρονητική σημασία ως «άνθρώπου εϋτελοϋς καί χυδαίου».

Ο Έθνικός μας ποιητής Κωστής Παλαμᾶς άπάντησε στίς άπόψεις τοϋ Γεωργίου Σωτηριάδη, υποστηρίζοντας τόν Αργύρη Έφταλιώτη μέ ένα μικρό έργο μέ τίτλο «Ρωμιός καί Ρωμιοσύνη». Μεταξύ τών άλλων χρησιμοποιεί καί τίς άπόψεις τοϋ Κρουμπάχερ, διαπρεποϋς Γερμανοϋ άκαδημαϊκοϋ καί ιστορικοϋ (1856-1909), ότι τό όνομα Ρωμαῖος διατηρήθηκε μέσα άπό τούς χρόνους τής Τουρκοκρατίας μέχρι σήμερα «ως πραγματική καί μάλιστα διαδεδομένη επίκλησις τοϋ γραικικοϋ λαοϋ, άπέναντι τής όποίας ή μέν σποραδικώς άπαντῶσα Γραικοί μικράν ιστορικήν σημασίαν έχει, ή δέ διά τής Κυβερνήσεως καί τοϋ σχολείου τεχνικῶς εισαχθεῖσα Έλληνες, οϋδεμίαν».

Έτσι, στίς αρχές τοϋ 20^{οϋ} αἰώνος γίνεται συζήτηση για τά όνόματα Έλλήν καί Ρωμηός καί υποστηρίζεται ότι τό Έλλήν είναι «τεχνικῶς εισαχθέν» όνομα, ένῶ τό Ρωμηός «διαδεδομένη επίκλησις τοϋ γραικικοϋ λαοϋ».

Καί άφοϋ αναφέρει τήν γνώμην τοϋ Κρουμπάχερ ο Κωστής Παλαμᾶς γράφει ότι όχι μόνον τό όνομα Ρωμιός, αλλά καί τό όνομα Έλλήν χρησιμοποιείται κάποτε καί όχι μέ καλή σημασία, όπως επίσης παρουσιάζει καί άλλα παραδείγματα όνομάτων μέ διπλή σημασία. Καί σημειώνει (ο Κωστής Παλαμᾶς):

«Έλληνες, για νά ρίχνουμε στάχτη στά μάτια τοϋ κόσμου· πραγματικά Ρωμιοί. Τό όνομα (Ρωμιός) κάθε άλλο είναι παρά για ντροπή. Άν δέν τό περιζώνει άγριλιᾶς στεφάνι άπό τήν Όλυμπία, τό άνυψώνει στέμμα άκάνθινο μαρτυρικό καί θυμάρι μοσχοβολᾶ καί μπαρούτι».

Έν τῷ μεταξύ οί Τοϋρκοι έξακολουθοϋν νά προσδιορίζουν τούς Όρθοδόξους κατοίκους τής Κωνσταντινουπόλεως ως Ρωμηούς, τό Πατριαρχείο ως Ρωμαϊκό Πα-τριαρχείο καί τόν χῶρο τής Ελλάδος ως Ρουμελία. Γράφει ο Αναστάσιος Φιλιππίδης:

«Η όνομασία Ρουμελία για όλες τίς εϋρωπαϊκές κτήσεις τής Όθωμανικής Αϋτοκρατορίας διατηρήθηκε μέχρι καί τόν 19ο αἰώνα. Στό κλασικό βιβλίο τοϋ Γουίλιαμ Μίλλερ “The Ottoman Empire, 1801-1913” πού έκδόθηκε τό 1913 άπό τό

Κέμπριτζ, και συνεχίζει να επανεκδίδεται μέχρι σήμερα, περιλαμβάνεται χάρτης της Ρουμελίας του 1801.

»Παρά τις έδαφικές απώλειες του 19^{ου} αιώνα, το υπόλοιπο ευρωπαϊκό τμήμα της οθωμανικής αυτοκρατορίας συνέχισε να όνο-μάζεται Ρουμελία και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Για παράδειγμα, το Νοέμβριο του 1902 ο σουλτάνος Άβδούλ Χαμίτ διόρισε Γενικό Έπιθεωρητή της Ρουμελίας τον Χιλμίτ Πασά. Η Ρουμελία αποκα-λεΐται «Rumeli Vilayati» στο επίσημο διάταγμα. Η Ρουμελία περι-λάμβανε πλέον τα τρία βιλαέτια της Θεσσαλονίκης, του Μονα-στηρίου και του Κοσσυφοπεδίου.

»Οι Τούρκοι συνέχισαν να ονομάζουν “Ρούμ” τους Όρθό-δοξους κατοίκους της χώρας τους ακόμη και μετά το 1912, όταν έχασαν το μεγαλύτερο τμήμα της ευρωπαϊκής Τουρκίας. Ακόμη και σήμερα, οι Έλληνοκύπριοι ονομάζονται Kibrisli Rumlar στά τουρκι-κά».

Παρεκάλεσα τον ιστοριοδίφη Αναστάσιο Φιλιππίδη να ερευνήσει τα σχετικά με την όρολογία την οποία χρησιμοποίησαν οι Τούρκοι για την Συνθήκη της Λωζάνης και μου έγραψε ότι οι Τούρκοι τους Έλληνες της Κωνσταντινουπόλεως τους χαρακτήριζαν Ρωμηούς, και τους Μουσουλμάνους που κατοικοῦσαν στην Ελλάδα τους χαρακτήριζαν Γιουνάν. Γράφει:

«Τό 1923 κατά τις δια-πραγ-ματεύσεις της Λωζάνης, στην τουρκική όρολογία γίνεται διάκριση μεταξύ τῶν Ρούμ (έλλη-νορθόδοξοι πολίτες της Τουρκίας) και τῶν Γιουνάν (πολίτες τοῦ ἐλληνικοῦ κράτους, περιλαμβα-νό-μενων αὐτῶν πού εἶχαν ἐγκατασταθεῖ στην Τουρκία).

Ένα από τα ακανθώδη προβλήματα της Σύμβασης για την Άνταλ-λαγή τῶν Πλη-θυσμῶν ὑπῆρξε ὁ ὀρισμός τῶν “ἐγκατεστημέ-νων/établis” στην Κων-σταντι-νούπολη Ἑλλήνων οἱ ὁποῖοι δικαι-οῦνταν νά παραμείνουν στην Πόλη, νά ἐξαιρεθοῦν δηλαδή ἀπό την ὑποχρεωτική ἀνταλλαγή τῶν πληθυσμῶν.

Ἡ Σύμβαση γιὰ τὴν Ἀνταλλαγή τῆς 30ῆς Ἰανουαρίου 1923 ὀρίζει στὸ Ἄρθρο 2 ὅτι θὰ ἐξαιρεθοῦν ἀπὸ τὴν ἀνταλλαγή οἱ Ἑλληνες ποὺ ἦταν ἤδη ἐγκατεστημένοι στὴν περιφέρεια τῆς Νομαρχίας Κωνσταντινουπόλεως πρὶν τὴν 30ὴ Ὀκτωβρίου 1918 (ἡμέρα συνθηκολόγησης τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας στὸν Α΄ Παγκόσμιον Πόλεμον). Στὰ τουρκικὰ τὸ Ἄρθρο αὐτὸ ἀναγράφει “Ρούμ” (καὶ ὄχι “Γιουνάν”). Ἀντίστοιχα, Yunan, στὴ Σύμβαση στὰ τουρκικὰ εἶναι καὶ οἱ μουσουλμάνοι ὑπήκοοι τοῦ ἐλληνικοῦ κράτους ποὺ θὰ πρέπει νὰ ἀποχωρήσουν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα (“Greek nationals of Muslim religion settled in Greek territory”, στὸ ἀγγλικὸ πρωτότυπο κείμενο τῆς Σύμβασης).

» Τὸ ἐλληνικὸ κείμενο τῆς Σύμβασης ἀντὶ γιὰ “Ρούμ/Ρωμηούς” ἀναφέρεται σὲ “Τούρκους ὑπηκόους τοῦ ἐλληνικοῦ ὀρθοδόξου θρησκεύματος”. Τὸ ἐλληνικὸ κείμενο ἀκολουθεῖ πιστὰ τὸ πρωτότυπο ἀγγλικὸ κείμενο τῆς Σύμβασης, τὸ ὁποῖο γράφει: “Turkish nationals of the Greek Orthodox religion”.

»Οἱ Ἑλληνορθόδοξοι ποὺ παρέμειναν στὴν Πόλιν ὀνομάζονται μέχρι σήμερον Ρωμηοί, τόσο ἀπὸ τοὺς Τούρκους ὅσο καὶ μεταξύ τους. Ὁ ἐπίσημος τίτλος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἶναι “Rum Ortodoks Patrikhanesi”».

Συμπέρασμα

Ἡ Χριστιανικὴ Ρωμανία εἶναι ἔνδοξη Αὐτοκρατορία ποὺ ἔνωσε τὴν Ἑλληνικὴ παράδοση μὲ τὸ Ρωμαϊκὸ δίκαιο καὶ τὴν Ὀρθόδοξη πίστη. Αὐτὸ φαίνεται ἐμφανῶς στὰ Πρακτικὰ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ὅπως καὶ στὰ Πρακτικὰ τῶν Συνόδων ἐπὶ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, ἰδιαίτερος τὴν Σύνοδο τοῦ 1351 ποὺ ἀποκαλεῖται Καθολικὴ ἢ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος. Στὰ Πρακτικὰ αὐτὰ φαίνεται ἡ ἐνότητα μεταξύ τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας καὶ ὁρολογίας, τοῦ Ρωμαϊκοῦ δικαίου καὶ τῆς Ὀρθόδοξης Ἀποκάλυψης.

Ἐπομένως, ἂν ἦταν δυνατόν νὰ ἀναστηθῇ ξαφνικά ἓνας ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὅλης τῆς Ἐπικράτειας ποὺ ἔζησαν στίς παραμονές τῆς πτώσεως τῆς Βασιλεύουσας, τῆς Νέας Ρώμης, ἢ ὁ Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος «ὁ μαρμαρωμένος Βασιλιάς» καὶ τὸν ἐρωτούσαμε ἂν εἶσαι Βυζαντινός, θὰ ὑφίστατο βαθειὰ ἔκπληξη, ἓνα ἰσχυρὸ σόκ, καὶ θὰ ἔλεγε ὅτι εἶναι Ρωμηός.

Ἐμεῖς, ὅμως, ἔχουμε, δυστυχῶς, συνηθίσει στὴν ἐθνικὴ ἱστορικὴ πλαστογράφηση, δηλαδὴ χρησιμοποιοῦμε τὸν ὅρον Βυζαντινὴ ἱστορία καὶ ἀποποιούμεθα τὸν ὅρον Χριστιανικὴ Ρωμανία ἢ Χριστιανικὴ Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία, τὴν ἴδια στιγμή ποὺ οἱ Τοῦρκοι, Σύροι, Λιβανέζοι καὶ Αἰγύπτιοι μᾶς ἀποκαλοῦν Ρωμηούς. Αὐτὸ εἶναι

ὄντως πλα-στο-γραφία καί πο-λιτιστικό καί ἔθνικό ἀλτσάϊμερ, δηλαδή σύγ-χυση ἔθνι-κῆς καί προσωπικῆς ταυτό-τητας.

Βεβαίως, εἴμαστε ἓνα λαός μέ μεγάλη ἱστορία καί κατά τήν διάρκεια τῶν αἰώνων ἀποκτήσαμε πολλά ὀνόματα. Πρέπει νά γνωρίζουμε τήν αὐτοσυνειδησία μας καί τήν ταυτότητά μας καί νά μή δεχόμαστε νά μᾶς προσδιορίζουν οἱ ἄλλοι μέ μερικά ἀπό αὐτά γιά νά μᾶς ἀλλοιώσουν τήν ταυτότητά μας καί νά μᾶς ἐντάξουν στά γεωπολιτικά σχέδιά τους. Μέσα ἀπό τά ὀνόματα πρέπει νά ἐκφράζουμε τήν διαχρονική παράδοσή μας καί τήν αὐτοσυνειδησία μας. Τό ὄνομα Ρωμηός ἐκφράζει τήν οἰκουμενική διάσταση τοῦ Ἑλληνισμοῦ καί τῆς Ὁρθοδοξίας.

Γιά νά συνδέσω τήν εἰσήγησή μου μέ τά «Α΄ Καραβαγγέλια 2023», θά ἤθελα νά πῶ ὅτι ὁ ἀτρόμητος Μητροπολίτης Καστορίας Γερμανός Καραβαγγέλης, πού ἀπεστάλη ἀπό τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο νά διαποιμάνη αὐτό τό συγκεκριμένο ποίμνιο, ἐνεργοῦσε ὡς Ρωμηός Ἐπίσκοπος, πού εἶχε ὀρθόδοξη καί ἐλληνική-ρωμαίικη συνείδηση, ὅπως εἶχε καί ἔχει τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, καί ἀντι-μετώπιζε μέ θάρρος τούς Βουλγάρους Κομιτατζήδες πού ἐνεργοῦσαν, ὕστερα ἀπό τήν Βουλγαρική Ἐξαρχία παρακι-νούμενοι ἀπό τήν Ρωσική πολι-τική, σέ βάρος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, δηλαδή σέ βάρος τῶν Ρωμηῶν. Δυστυχῶς, καί σήμερα οἱ ἐχθροί τῆς Ρωμηοσύνης διακρίνονται ἀπό τήν ἴδια ἀντιρωμαίικη πο-λιτική, καί εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά τό γνωρίζουμε καλά.